

Βία και σχολείο

Η βία (σωματική, ψυχολογική, σεξουαλική) ως μια λανθάνουσα μέθοδος «επικοινωνίας» έχει πλέον λάβει ανεξέλεγκτες διαστάσεις. Προβάλλεται απροκάλυπτα σε διάφορες εκφάνσεις της κοινωνίας, όπως για παράδειγμα στα γήπεδα, στους δρόμους, στις τηλεοπτικές παραγωγές και συνεπακόλουθα στα σχολεία και στην οικογένεια. Ενδεχομένως να έχει εγχαραχθεί και μέσα σ' ένα αλλοτριωμένο σύστημα «αξιών», όπου ο βίαιος θεωρείται ο «δυνατός» και ο «αρχηγός». Οι καταστροφικές όμως συνέπειες της βίας (για το θύμα, για το θύτη, αλλά και για την κοινωνία ευρύτερα) είναι φυσικά αυτονόητες και δεν χρήζουν περαιτέρω ερμηνείας.

Η οικογένεια και το σχολείο ως τα μέγιστα συστήματα διαπαιδαγώγησης των παιδιών δεν έχουν πετύχει ως τώρα να αναδείξουν υγιείς μεθόδους έκφρασης του θυμού. Ο θυμός είναι ένα απολύτως ανθρώπινο συναίσθημα και δεν πρέπει να θεωρείται a priori ότι τον διαδέχεται η επιθετικότητα και η βία. Η διαχείρισή του μπορεί να γίνει με αποδεκτούς τρόπους που να μην πληγώνουν τους άλλους, αλλά πρέπει κάποιος να το δείξει στα παιδιά. Στην απουσία ολοκληρωμένης συναισθηματικής διαπαιδαγώγησης τα παιδιά τείνουν να εκφράζουν το θυμό τους με μη αποδεκτούς τρόπους, ενίοτε και επιθετικούς. Εξάλλου είναι και αυτά μέλη μιας οργισμένης κοινωνίας που παράγει και αναπαράγει τον κύκλο της βίας χωρίς σταματημό. Αρκετές φορές τα παιδιά που δέχονται βία στην οικογένειά τους παρουσιάζουν κι αυτά επιθετική συμπεριφορά, επαληθεύοντας το αξίωμα ότι η βία φέρνει βία.

Η βία μέσα στην οικογένεια δεν αποτελεί προσωπική και ενδοοικογενειακή υπόθεση, αλλά αντιθέτως είναι ένα κοινωνικό φαινόμενο που αφορά όλους. Στο βαθμό που καταπατάται η αξιοπρέπεια και τα δικαιώματα ενός μέλους της οικογενείας, ή ακόμα κινδυνεύει η σωματική του ακεραιότητα, τότε ο καθένας έχει χρέος να δράσει άμεσα. Η βίαιη συμπεριφορά δεν είναι «ιδιοκτησία» του ενός, αλλά στρέφεται προς όλους μας.

Υπ' αυτό το πρίσμα ο εκπαιδευτικός, ο οποίος έρχεται σ' επαφή με εκατοντάδες οικογένειες έχει ηθικό και παιδαγωγικό χρέος να μην αποσιωπά περιστατικά βίας. Εκτός τούτου είναι πλέον υποχρεωμένος και νομικά να ενημερώνει τις αρμόδιες αρχές για οποιοδήποτε κρούσμα βίας επέλθει στην αντίληψή του. Ακόμα και υπόνοια να υπάρχει πάλι οφείλει να πράξει αναλόγως.

Σ' αυτές τις περιπτώσεις ο εκπαιδευτικός συγκαλεί την Ομάδα για τη Βία στην Οικογένεια του σχολείου του (διευθυντικό προσωπικό, εκπαιδευτικός ψυχολόγος, ιατρικός επισκέπτης) η οποία θα προωθήσει την υπόθεση. Το Γραφείο Ευημερίας πρέπει να ενημερωθεί πάραυτα, διότι αυτό θα χειριστεί περαιτέρω την υπόθεση. Εναλλακτικά μπορεί να ενημερωθεί και ο Σύνδεσμος Πρόληψης και Αντιμετώπισης της Βίας στην Οικογένεια στο τηλέφωνο 1440. Νοείται ότι το παιδί και οι γονείς παραμένουν ενήμεροι για όλη τη διαδικασία.

Έχω την άποψη ότι το σχολείο δεν μπορεί να επαναπαύεται μόνο στην ευαισθητοποίηση και στην ενημέρωση των αρμοδίων για τα περιστατικά βίας. Οφείλει να δρα όχι μόνο διαδικαστικά, αλλά και προληπτικά. Είναι απαίτηση των καιρών να ενταχθούν και

επισημως στη σχολική καθημερινότητα θέματα που να άπτονται της συναισθηματικής αγωγής των παιδιών. Η προσπάθεια ανάπτυξης από τη σχολική ηλικία μιας «ισχυρής ταυτότητας» φρονώ ότι είναι η ασφαλέστερη μέθοδος περιορισμού των βίαιων συμπεριφορών. Όχι ισχυρή που παραπέμπει σε εγωισμό, αλλά που διασφαλίζει τη ψυχική ανθεκτικότητα της προσωπικότητας μέσω της αυτογνωσίας και της αυτορρύθμισης του ανθρώπινου συναισθηματικού κόσμου. Παιδιά με ανεπτυγμένες προσωπικές και κοινωνικές δεξιότητες κοινωνικοποιούνται ομαλά και δεν οπισθοχωρούν σε επιθετικές συμπεριφορές. Είναι ικανά να περιφρουρούν την ελευθερία και την αξιοπρέπειά τους και παράλληλα να μην θυματοποιούνται με περισσή ευκολία ακόμα και από μέλη της οικογενείας τους.

Εν κατακλείδι, τα παιδιά ως οι μελλοντικοί ενήλικες και οικογενειάρχες χρειάζονται ένα σύστημα διαπαιδαγώγησης που αφενός να απαξιώνει τη βία και αφετέρου να τους υποδεικνύει υγιείς τρόπους έκφρασης των συναισθημάτων τους. Ακόμα όμως και στην απουσία κάποιου επίσημου και δομημένου σχολικού προγράμματος, ο εκπαιδευτικός είναι σε θέση μέσω διαφόρων παρεμβατικών προγραμμάτων ή μέσω της καθημερινής του ανθρώπινης παρουσίας να αναπτύξει στάσεις και συμπεριφορές μακριά από τη βία.

Για μια κοινωνία όμως χωρίς βία χρειάζονται άμεσα και ριζοσπαστικά μέτρα σε όλους τους τομείς της κοινωνίας ένεκα της πολυδιάστατης φύσης του φαινομένου. Παραταύτα φρονώ πως το σχολείο οφείλει να πρωτοστατήσει θέτοντας τη βίαση συμπεριφορά στο περιθώριο και αναπτύσσοντας ταυτόχρονα την υγιή συμπεριφορά.

Αντώνης Ζαρίντας

Δάσκαλος

<http://www.ekpaideusi.blogspot.com>